

ГАЛУЗИ ПРАКТИКИ

оцінки податкового планування та необхідності реструктуризації.

Цьогоріч були й інші прогресивні законодавчі зміни. До прикладу, Сергій Бенедисюк, партнер, керівник практики корпоративного права та M&A Юридичної групи LCF, звертає увагу на земельну реформу, яка стартувала влітку та розблокувала ринок землі. «Саме тому бізнес в аграрному секторі лише набирає обертів. Міністерство аграрної політики та продовольства України повідомляє, що за період із 1 липня до 7 жовтня цього року в Україні зареєстровано правочинів на 66 812 га земель і укладено 26 898 угод у межах ринку землі», — зазначає юрист.

Сфера приватного інвестування у великі інфраструктурні проекти набула подальшого розвитку після впровадження механізмів електронних аукціонів згідно з відповідним Законом України «Про оренду державного та комунального майна» від 3 жовтня 2019 року. «Ми як юристи у сфері державно-приватно партнерства бачимо, що певні недоліки регулювання оренд-

них правовідносин стають на заваді подальшому вільному нарощуванню інвестицій, зокрема в портовій галузі. Очевидними стають дедалі більші проблеми інституту концесії в портах: так, вихід ключових інвесторів із концесії Херсонського порту, буксування із запуском концесії Ольвії (де інвестором стала катарська компанія) показують, що регулювання цієї сфери є надто сирым для реального інвестування», — констатує Дар'я Мінченко.

За оцінками експертів, позитивні результати демонструє також мала приватизація. Фонд державного майна України запевняє, що в 2020 році проведено близько 1900 приватизаційних аукціонів на суму майже 3 млрд гривень та забезпечено середнє зростання цін об'єктів на аукціонах удвічі. Відповідно до проекту закону про державний бюджет України на 2022 рік уряд планує залучити 8 млрд гривень. Щоправда, дещо складнішою є ситуація з великою приватизацією, яка, хоч і була розблокована цьогоріч у квітні, не мала очікуваних результатів.

ЛІДЕРИ РИНКУ. ЕНЕРГЕТИКА І ПРИРОДНІ РЕСУРСИ

АВТОРИТЕТНІ ЮРИСТИ	
ОЛЕКСАНДР МАРТИНЕНКО (KINSTELLAR)	
СЕРГІЙ ПІОНТКОВСЬКИЙ (BAKER MCKENZIE)	
АРМЕН ХАЧАТУРЯН (ASTERS)	

ПРОВІДНІ ЮРИДИЧНІ ФІРМИ	
1	CMS CAMERON MCKENNA NABARRO OLSWANG
2	ASTERS
3	BAKER MCKENZIE
4	DENTONS
5	REDCLIFFE PARTNERS
6	INTEGRITES
7	SAYENKO KHARENKO
8	EVERLEGAL
9	AEQUO
10	EY В УКРАЇНІ

ІНШІ ВІДОМІ ЮРИДИЧНІ ФІРМИ*	
	АНТИКА
	AVELLUM
	DLA PIPER UKRAINE**
	ETERNA LAW
	GOLAW
	HILLMONT PARTNERS
	ІЛЯШЕВ ТА ПАРТНЕРИ
	KINSTELLAR
	KPMG LAW UKRAINE
	СОКОЛОВСЬКИЙ І ПАРТНЕРИ
	ШКРЕБЕЦЬ І ПАРТНЕРИ
	WOLF THEISS

ПРОВІДНІ ЮРИСТИ	
1	ВІТАЛІЙ РАДЧЕНКО (CMS CAMERON MCKENNA NABARRO OLSWANG)
2	ЯРОСЛАВ ПЕТРОВ (ASTERS)
3	МАКСИМ СИСОЄВ (DENTONS)
4	ОЛЕКСІЙ ФЕЛІВ (INTEGRITES)
5	АНДРІЙ ОЛЕНЮК (EVERLEGAL)

ІНШІ ВІДОМІ ЮРИСТИ*	
	ІВАН БОНДАРЧУК (ЮРИДИЧНА ГРУПА LCF)
	ЄВГЕНІЙ ДЕЙНЕКО (EVERLEGAL)
	МАРИНА ГРІЦИШИНА (SAYENKO KHARENKO)
	ТАРАС ДУМИЧ (WOLF THEISS)
	МАРИНА ІЛЬЧУК (CMS CAMERON MCKENNA NABARRO OLSWANG)
	ВОЛОДИМИР КОЛЬВАХ (CMS CAMERON MCKENNA NABARRO OLSWANG)
	ОЛЕКСІЙ КОТ (АНТИКА)
	ОЛЕНА КУЧИНСЬКА (KINSTELLAR)
	ОЛЕКСАНДР КУРДИДИК (KINSTELLAR)
	МАКСИМ ЛЕБЕДЄВ (GOLAW)
	АНЖЕЛІКА ЛІВЦЬКА (ASTERS)
	ДЕНИС ЛИСЕНКО (AEQUO)
	АНДРІЙ МОСКАЛИК (BAKER MCKENZIE)
	АЛЬБЕРТ СИЧ (EY В УКРАЇНІ)
	СВІТЛАНА ТЕУШ (REDCLIFFE PARTNERS)
	ДМИТРО ФЕДОРУК (REDCLIFFE PARTNERS)

* — в алфавітному порядку. ** — у червні 2021 року Київський офіс DLA PIPER був приданий KINSTELLAR. ДЖЕРЕЛО: UKRAINIAN LAW FIRMS 2021. A HANDBOOK FOR FOREIGN CLIENTS

ЩО ДАЛІ?

Юристи й надалі розраховують на робоче навантаження та попит на їх професійні послуги в трансакційних проєктах. Адже потік роботи, який ми спостерігаємо сьогодні, не зменшується, і вже зараз формуються проєкти, що будуть супроводжуватися юридичними радниками у 2022 році.

Тетяна Довгань, партнер практики корпоративного права та M&A в Київському офісі CMS Cameron McKenna Nabarro Olswang, дає досить позитивний прогноз щодо розвитку ринку M&A-угод в Європі та, зокрема, в Україні: «2021 рік продемонстрував активне відновлення M&A-ринку в різних секторах економіки. Очікуємо, що ця тенденція збережеться і в 2022 році, особливо на тлі стабільного збільшення угод у секторах нових технологій і телекомунікацій, інфраструктури, а також інвестицій у нерухомість і будівельні проєкти, в галузях охорони здоров'я, відновлювальних та екологічно чистих джерел енергії та в екологічно відповідальних проєктах. Позитивний прогноз на 2022 рік під-

кріплюється результатами нашого щорічного дослідження CMS у співпраці з Mergermarket «Прогноз ринку M&A-угод у Європі».

Експерти також спостерігають поживлення активності фінансових інвесторів, а саме — фондів прямих інвестицій. На відміну від стратегів, насамперед зосереджених на поверненні до офісів та своїх об'єктах з огляду на пом'якшення карантинних обмежень, фінансові інвестори краще підготовлені до того, щоб скористатися можливостями придбати інвестиційні активи в період посткарантинного відновлення. Однак уже наприкінці 2021 року рівень M&A-активності серед стратегічних інвесторів також суттєво підвищився порівняно з попереднім періодом.

Позитивна динаміка протягом 2021 року та оптимістичний прогноз на 2022 рік викликані різноманітними чинниками, відзначає Тетяна Довгань. Ефект відкладеного попиту та бажання інвесторів компенсувати втрачений час, напевно, є одним із ключових факторів посилення активності щодо M&A. Антикризові заходи урядів та активні кампанії з вакцинації в багатьох країнах також відіграли важливу роль у відновленні ринку, оскільки дали змогу відкрити кордони та сприяли створенню можливостей для інвестування й повернення до економічного зростання.

Позитивні очікування демонструє результат опитування, проведеного Європейською Бізнес Асоціацією в Україні. Так, у 2022 році 83 % респондентів прогнозують зростання свого бізнесу. Ба більше, третина підприємців планують почати нові інвестиційні проєкти наступного року, а половина респондентів очікують, що активність на ринку M&A-угод у Європі лише зростатиме.

Тож, як бачимо, пандемія продемонструвала, наскільки тісно успішність бізнесу пов'язана зі здоров'ям населення й соціальною та екологічною стабільністю. Це спонукає учасників M&A-ринку до внесення критеріїв екологічного, соціального та корпоративного управління (ESG) до своїх M&A-стратегій, а фактори ESG будуть уважніше вивчатися в рамках аудиту.

Хоча COVID-19 продовжує впливати на українську та світову економіку, проте, за оцінками юристів, у 2022 році можна очікувати значно більшої стабільності, адже компанії, які пережили кризу, вже адаптувалися до нових правил ведення бізнесу. «Юридичному сектору слід очікувати збільшення угод, пов'язаних із ринком землі. Також прогресивним залишається IT-сектор, тому слід очікувати попиту на юридичний супровід угод у цій сфері. Розблокування великої приватизації та успіхи в малій приватизації також можуть збільшити кількість інвестицій в Україні, зокрема іноземних. Позитивні результати опитувань, організованих Європейською Бізнес Асоціацією, вказують на те, що український бізнес має намір розвиватися. Результати всіх цих досліджень запевняють нас у тому, що попри кризу, яка торкнулась усього світу, юридичний сектор може очікувати нових проєктів і попиту на супровід трансакційних послуг», — дає свій прогноз Сергій Бенедисюк.

ЛІДЕРИ РИНКУ. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

ПРОВІДНІ ЮРИДИЧНІ ФІРМИ	
1	AEQUO
2	SAYENKO KHARENKO
3	BAKER MCKENZIE
4	DLA PIPER UKRAINE**
5	ASTERS

ВІДОМІ ЮРИСТИ	
	АРТЕМ АФЯН (JUSCUTUM)
	АННА БАБИЧ (AEQUO)
	АРСЕН БУЧКОВСЬКИЙ (ILF)
	ОЛЕГ ДЕРЛЮК (STRON LEGAL SERVICES)
	ОЛЕГ КЛИМЧУК (SAYENKO KHARENKO)
	ЮРІЙ КОТЛЯРОВ (ASTERS)
	ДМИТРО ОВЧАРЕНКО (ALCOR)
	МИКИТА ПОЛАТАЙКО (AEQUO)
	АНТОН ПОЛКАРПОВ (AVELLUM)
	ОЛЕКСІЙ СТОЛЯРЕНКО (BAKER MCKENZIE)
	АНТОН ТАРАСЮК (LEGAL IT GROUP)
	НАЗАР ЧЕРНЯВСЬКИЙ (SAYENKO KHARENKO)

ІНШІ ВІДОМІ ЮРИДИЧНІ ФІРМИ*	
	ALCOR
	AVELLUM
	CMS CAMERON MCKENNA NABARRO OLSWANG
	ETERNA LAW
	EVERLEGAL
	EY В УКРАЇНІ
	ГРАМАЦЬКИЙ І ПАРТНЕРИ
	ILF
	JUSCUTUM
	LEGAL IT GROUP
	STRON LEGAL SERVICES

* — в алфавітному порядку. ** — у червні 2021 року Київський офіс DLA PIPER був приданий KINSTELLAR. ДЖЕРЕЛО: UKRAINIAN LAW FIRMS 2021. A HANDBOOK FOR FOREIGN CLIENTS